

นักบัญชีนิติวิทยาเข้าใจกลโกงด้วยทฤษฎี 5 เหลี่ยมการทุจริต

Forensic Accountants Understand Fraud with the Fraud Pentagon Theory

ชุตินา อวยผล^{1*} กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์²

^{1,2}คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Chutima Uaiphon^{1*} Kanoksak Sukwattanasinitt²

^{1,2}School of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding Author E-mail: chutimauaiphon@gmail.com

(Received: July 5, 2023; Revised: March 1, 2024; Accepted: March 22, 2024)

บทคัดย่อ

การเข้าใจสาเหตุกลโกงของการทุจริตเป็นทักษะสำคัญของนักบัญชีนิติวิทยา เพื่อประเมินความเสี่ยงและประเมินความเหมาะสมของแนวทางป้องกันทุจริตขององค์กร รวมถึงการวางแผนการตรวจสอบ การสอบสวน เพื่อให้ตรวจพบที่เร็วขึ้นได้ ทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริตเป็นการอธิบายแนวคิดสาเหตุของการทุจริต ประกอบด้วยสาเหตุหลัก 5 ประการ คือ 1) โอกาสของการทุจริต 2) แรงจูงใจหรือแรงกดดัน 3) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง 4) การมีศักยภาพความสามารถในการกระทำผิด และ 5) ความหยิ่งยโสทะนงตน ทั้งนี้ตามทฤษฎีการทุจริตในประเภทต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ ตามทฤษฎีสามเหลี่ยมทุจริต กล่าวคือ ผู้ที่จะทำการทุจริตส่วนใหญ่เกิดจากอารมณ์ แรงปรารถนาเชิงลบ ภาระหนี้สิน ฯลฯ เมื่อเห็นโอกาสหรือช่องทางที่ตอบสนองกับอารมณ์และแรงปรารถนาได้ อีกทั้งขาดการคิด วิเคราะห์ แยกแยะเพื่อยับยั้งการกระทำ และสุดท้ายก็จะตัดสินใจลงมือทำผิดแล้วมักจะหาเหตุผลเข้าข้างตัวเองว่าสิ่งที่ทำนั้นเหมาะสมแล้ว ดีแล้ว ในขณะที่เดียวกันพฤติกรรมเสริมด้านอื่นก็เป็นแรงขับเพิ่มเติมให้มีการกระทำทุจริต ตามทฤษฎีสี่เหลี่ยมและห้าเหลี่ยมการทุจริต คือ การที่มีศักยภาพสามารถควบคุมหรือกำหนด กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่เอื้อประโยชน์หรือการใช้อำนาจในการจัดการคน ขวาทงทางของตนเอง การยึดมั่นถือมั่น ตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมไว้ กลัวการสูญเสียความสำคัญ ดังนั้นแล้วเมื่อการทุจริตเกิดจากพฤติกรรมแรงปรารถนาเชิงลบของบุคคล ระบบการคัดเลือกบุคลากรและวัฒนธรรมขององค์กรที่มุ่งเน้นด้าน คุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับการบริหารธุรกิจอย่างยั่งยืนจึงสำคัญมาก

คำสำคัญ: การทุจริต, ทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริต, นักบัญชีนิติวิทยา

Abstract

Recognizing the causes of fraud is an important skill of forensic accountants to assess risks and assess the appropriateness and adequacy of an organization's anti-fraud approach, Including faster detection. The Pentagon Theory of Corruption describes the concept of corruption which consists of five main causes: 1) Opportunity 2) Motivation or Pressure 3) Rationalization 4) Ability to commit wrongdoing and 5) Arrogance. According to the theory of

corruption in various types, it can occur when there are at least 3 elements according to the triangle theory of corruption, namely, Most corruption is caused by emotions, negative desires, debt burdens, etc. When seeing opportunities or channels that respond to emotions and desires and lack of thinking analysis to inhibit any actions. Finally, they will decide to do something wrong and often find reasons to support themselves that what they did was appropriate and good. At the same time, other auxiliary behaviors are an additional impetus for corruption. According to the square and pentagon theory, the potential is to control or impose rules, regulations that favor or use power to manipulate people in their own way, faithful for their position in the social community, and anxious to lose a prominent position. Therefore, when corruption is caused by a person's negative desire-driven behavior. A personnel selection system and corporate culture that focuses on morals, ethics, and ethics coupled with sustainable business management are therefore important.

Keywords: Fruad, Fraud Pentagon Theory, Forensic Accounting

บทนำ

ความเป็นจริงที่ต้องยอมรับว่า ประเด็นความเสี่ยงขององค์กรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก และมักประสบปัญหาความสูญเสียในมูลค่าที่สูงมากและนำไปสู่ความล้มละลายขององค์กร คืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการทุจริตในองค์กรนั่นเอง โดยเฉพาะองค์กรขนาดใหญ่ซึ่งความเสียหายจะเกิดขึ้นและส่งผลในวงกว้างทั้งต่อผู้มีส่วนได้เสียหลักและผู้มีส่วนได้เสียรอง เช่น ผู้ถือหุ้น พนักงาน ผู้บริหาร นักลงทุน หน่วยงานของรัฐ เป็นต้น การล้มละลายที่เกิดจากประเด็นการตกแต่งงบการเงินที่สร้างมูลค่าความเสียหายและข่าวอื้อฉาวในอดีตของ Enron หรือ Worldcom และสำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน เช่น Stark จากปัญหาการทุจริตในรายงานทางการเงินเหล่านี้ ความยุ่งยากในการตรวจจับ การสอบสวน หรือการค้นพบจะมีความซับซ้อนไม่เพียงแต่ในเชิงของการรวบรวมพยานหลักฐานแต่รวมถึงการสรุปประเด็นเพื่อเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล จำเป็นต้อง ใช้ทักษะหลักการทางบัญชีและทักษะด้านการสืบสวนไปวิเคราะห์ และสรุปผลสื่อสารสิ่งที่ตรวจพบ (สมชาย ศุภธาดา, 2564)

บทบาทของนักบัญชีนิติวิทยาจึงมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการบริหารงานขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้ทักษะในการตรวจสอบสืบสวนข้างต้น (สมชาย ศุภธาดา, 2564) สำหรับในประเทศไทย หน่วยงานที่ผลักดันการพัฒนาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง คือ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ซึ่งในปี 2563 คณะทำงานศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการป้องกันการทุจริต การฟอกเงินและการสนับสนุนการก่อการร้าย ภายใต้คณะอนุกรรมการพัฒนาวิชาชีพบัญชี ได้จัดโครงการวุฒิบัตรวิชาชีพ ด้านการบัญชีนิติวิทยา (Forensic Accounting Certificate: FAC) รุ่นแรก และมีการผลักดันให้เกิดเป็นวิชาชีพในประเทศไทย ซึ่งการตรวจสอบทุจริต(Fraud Auditing) นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการบัญชีนิติวิทยา โดยการตรวจสอบมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาการทุจริต การจัดเตรียมเอกสาร และการป้องกันการทุจริต ซึ่งเป็นการประยุกต์ความรู้แขนงต่าง ๆ เช่น ด้านบัญชี การเงิน เศรษฐศาสตร์ สถิติ กฎหมาย การวิจัย

การสืบสวน ทำการวิเคราะห์ และสื่อสารสิ่งที่ค้นพบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีบทบาทมากกว่าการสอบบัญชี (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

โดยภาพรวมประเด็นปัญหาด้านการกระทำผิดและการทุจริตที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่มีแนวโน้มที่ยากต่อการตรวจสอบหรือการค้นพบมากขึ้นในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมทั้งศีลธรรมและคุณธรรม บทความฉับนี้ จึงมุ่งเน้นนำเสนอความรู้ แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการทุจริต (Fraud Knowledge) เพื่อให้ นักบัญชีนิติวิทยา เข้าใจและนำไปปรับแผนการทำงาน การประเมินความเสี่ยง การป้องกันให้เกิดขึ้นได้น้อยที่สุด และปรับวิธีการตรวจจับทุจริตให้สามารถค้นพบการทุจริตในเวลาที่ดีที่สุดเพื่อลดความเสียหาย

เนื้อเรื่อง

ผลการสำรวจของ ACFE (Association of Certified Fraud Examiners) มีรายงานการทุจริตจำนวน 2,504 ราย จาก 125 ประเทศทั่วโลกใน 23 กลุ่มอุตสาหกรรม โดยเปิดเผยในรายงาน Report to the Nation on Occupational Fraud and Abuse 2020 (Association of Certified Fraud Examiners, 2020) พบว่ามีมูลค่าความเสียหายขององค์กรประมาณร้อยละ 5 ของรายได้ เกิดจากการทุจริตในองค์กร ซึ่งมีมูลค่าความเสียหายทั่วโลกมากกว่า 3.6 พันล้านเหรียญสหรัฐโดยมูลค่าความเสียหายเท่ากับ 125,000 เหรียญสหรัฐต่อรายและมูลค่ากลางของเวลาดั้งแต่มีการทุจริตจนกระทั่งตรวจพบเท่ากับ 14 เดือน จากผลสำรวจดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าความเสียหายที่เกิดจากการทุจริตในองค์กร มีมูลค่าที่สูงมาก และการตรวจพบใช้เวลานานมากเช่นกัน ดังนั้นองค์กรควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันการทุจริตอย่างจริงจัง

ในประเทศไทยบริษัท Pricewaterhouse Coopers Thailand ได้เปิดเผยรายงาน ผลสำรวจอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการทุจริตในประเทศไทยประจำปี 2563 ซึ่งเผยแพร่ในบทความเรื่อง Staying on Top of a Never- ending war พบว่า การรายงานอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการทุจริตของบริษัทไทยลดลงเมื่อเทียบกับการสำรวจ 2 ปีก่อน จากร้อยละ 48 เหลือร้อยละ 33 ตามตารางที่ 1 แสดงผลสำรวจอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการทุจริตในประเทศไทย ประจำปี 2563 โดยตัวเลขดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า องค์กรไม่ได้มีการติดตามและตรวจสอบการทุจริตอย่างสม่ำเสมอเนื่องจากผู้กระทำการทุจริตมีวิธีการที่ซับซ้อนและแยบยลมากขึ้นจนทำให้ตรวจพบได้ยาก ดังตารางที่ 1 (PwC's Thailand, 2020)

ตารางที่ 1 สรุปรายงานการสำรวจการแสดงผลสำรวจอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการทุจริตในประเทศไทย ประจำปี 2563

ผลสำรวจ 286 ราย ทุกกลุ่มธุรกิจ	ปี 2563 (ร้อยละ)	ปี 2561 (ร้อยละ)	เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
องค์กรตกเป็นเหยื่อการทุจริต	33	48	-15
การยักยอกสินทรัพย์ (Asset misappropriation Fraud)	47	62	-15
การทุจริตผ่านการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Fraud)	33	29	4

ผลสำรวจ 286 ราย ทุกกลุ่มธุรกิจ	ปี 2563 (ร้อยละ)	ปี 2561 (ร้อยละ)	เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
การติดสินบน คอร์รัปชัน (Corruption)	31	28	3
การทุจริตทางบัญชี (Accounting fraud)	29	20	9
อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (Cybercrime)	16	21	-5

ที่มา: (PwC's Thailand, 2020)

ทั้งนี้ ผลสำรวจอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการทุจริตของบริษัท Pricewaterhouse Coopers ยังพบอีกว่า หลายองค์กรขาดความเชี่ยวชาญ ขาดทรัพยากร และการสนับสนุนจากผู้บริหาร ซึ่งถือเป็นอุปสรรคที่ปิดกั้นการนำเทคโนโลยีที่จำเป็นมาประยุกต์ใช้ในการตรวจจับการทุจริตและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันยังพบว่าองค์กรหลายแห่งไม่มีแผนตรวจจับการทุจริตขั้นพื้นฐาน ในการป้องกันหรือประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต

ความหมายและประเภทการทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในประเทศไทยมีหลายฉบับ ทั้งนี้ยามที่เกี่ยวกับการทุจริตจากประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 1(1) ระบุไว้ว่า “โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2564) โดยสามารถแบ่งประเภทการทุจริตในประมวลกฎหมายอาญาได้เป็น 3 ฐาน ดังนี้

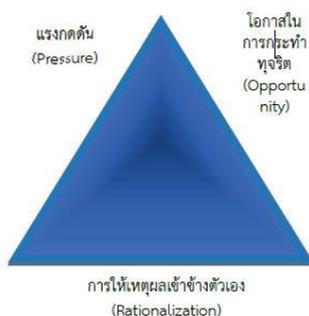
1. ความผิดฐานฉ้อโกง โดยระบุความผิดฐานฉ้อโกงไว้ในมาตรา 341 ว่ามีองค์ประกอบของการกระทำประกอบด้วย (1.1) กระทำโดยเจตนา (1.2) ล่อลวงหรือปกปิด ไม่ว่าจะโดยวิธีการใด (1.3) ทำให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์จากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม (1.4) ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกระทำ
2. ความผิดฐานยักยอก ตามมาตรา 352 และมาตรา 353 ซึ่งเป็นการเบียดบังเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน รวมถึงการได้รับมอบให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่น แล้วกระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้ที่มอบหมาย เหล่านี้ถือเป็นความผิดฐานยักยอก
3. ความผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ซึ่งเป็นการกระทำในลักษณะเหล่านี้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์สินหรือบุคคลที่สาม ตามมาตรา 334 มาตรา 337 มาตรา 338 และมาตรา 340 (132)

นอกจากกฎหมายอาญาแล้ว ยังมีกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตที่นักบัญชีนิติวิทยาควรศึกษาเพิ่มเติม เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นต้น ทั้งนี้ลักษณะความผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและระบุโทษไว้ทางกฎหมายที่ชัดเจน ตัวอย่าง เช่นมาตรา 352 ผู้ใดกระทำความผิดฐานยักยอกต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2564)

สำหรับประเด็นปัญหาการทุจริต ในกรณีที่เกิดขึ้นภายในองค์กรธุรกิจ หรือหน่วยงานต่าง ๆ เมื่อเกิดขึ้นแล้ว การตรวจพบ การรายงาน หรือการลงโทษ จะมีการจัดการที่แตกต่างกันโดยส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะความเข้มงวดของฝ่ายบริหารหรือผู้ถือหุ้นในการจัดการต่อผู้กระทำผิด เช่น องค์กร ที่ฝ่ายบริหารเข้มงวดจะมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยสำหรับการทุจริตในองค์กรส่วนฝ่ายบริหารที่ไม่เข้มงวดหรือกลัวการเสียชื่อเสียง และมีระดับการจัดการที่ไม่เข้มแข็ง จนเป็นที่มาทำให้เกิดความเสียหายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคตได้ (สมชาย ศุภธาดา, 2564)

สำหรับการดำเนินการตรวจสอบเพื่อตรวจจับการทุจริตในองค์กร สิ่งสำคัญที่นักบัญชีนิติวิทยาต้องดำเนินการคือ ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของทฤษฎีการทุจริต และทำความเข้าใจองค์ประกอบของพฤติกรรมที่ทำให้เกิดกระบวนการทุจริต เพื่อเป็นพื้นฐานการตั้งข้อสงสัยในการสืบสวนบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนในการกระทำการทุจริต รวมทั้งกระบวนการติดตามเพื่อค้นพบการทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ

การพัฒนาของทฤษฎีการทุจริต (Fraud Theory)

ภาพที่ 1 การพัฒนาของทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต
ที่มา: (Cressey, 1953)

Cressey (1953) ได้เผยแพร่ผลการศึกษาทฤษฎีการทุจริต โดยระบุว่ากรกระทำการทุจริตนั้น เกิดจากสาเหตุ 3 ประการ โดยทั้ง 3 ประการจะต้องเกิดขึ้นพร้อมกันทั้งหมดจึงจะเกิดการทุจริตขึ้น โดยมีชื่อเรียกว่า สามเหลี่ยมทุจริต ซึ่งหน่วยงานส่วนใหญ่นำไปปรับใช้กับการประเมินความเสี่ยงและวางแผนทางป้องกันการทุจริตด้วยทฤษฎีสามเหลี่ยมทุจริตอย่างแพร่หลาย สาเหตุ 3 ประการประกอบด้วย

1. โอกาส (Opportunity) คือ การมีช่องทางที่จะดำเนินการได้ เหตุการณ์ที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดการทุจริตจะเป็นสถานการณ์ที่เปิดช่องให้คนใดคนหนึ่งกระทำการทุจริตได้โดยที่เขาไม่รู้หรือเชื่อว่า เขาไม่มีโอกาสถูกจับได้ หรือมีโอกาสน้อยที่จะถูกจับได้ องค์กรใดก็ตามที่ไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังที่จะป้องกันการทุจริตก็เท่ากับเปิดโอกาสให้เกิดการทุจริตในองค์กร

2. แรงจูงใจหรือแรงกดดัน (Motivation/Pressure) มาจากหลายรูปแบบ เช่น ปัญหาการเงิน หนี้สิน การพนัน ติดยาเสพติด ชอบเที่ยวเตร่ มีภาระหนี้สินล้นพ้นตัว ความโลภอยากได้อะไรก็มี ถือเป็นแรงผลักดันอย่างหนึ่ง และบางกรณีมาจากความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมจากองค์กร

3. การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) คนที่กระทำการทุจริต จะหาเหตุผลโน้มน้าวใจตนเอง ที่จะกระทำการสิ่งนั้นด้วยฐานความคิด (Mindset) ที่สนับสนุนการกระทำการทุจริต หาข้ออ้างที่ยกมาเพื่อให้ตนเองลดความรู้สึกผิดในการกระทำทุจริต เช่น เงินเดือนน้อย หัวหน้างานไม่เป็นธรรม เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ Wolfe & Hermanson (2004) กล่าวว่าโอกาส คือประตูสู่การทุจริต ส่วนแรงจูงใจ (Pressure) และการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) เป็นการสนับสนุนที่จะพาตนเองเข้าไปสู่กระบวนการทุจริต ทั้งนี้บทความนี้มีการเพิ่มสาเหตุที่ 4 คือ ผู้กระทำผิดหรือทุจริตต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพความสามารถ (Capability) ซึ่งสามารถมองเห็นช่องทางกระทำการทุจริต หรือการละเมิดกฎและนโยบายที่มีได้ และสามารถเปลี่ยนโอกาสในการทุจริตให้กลายเป็นความจริงได้ ผู้ที่มีสมรรถนะความสามารถ (Competence) มีลักษณะทั่วไป คือ 1) อำนาจหน้าที่ภายในองค์กรเอื้อต่อการทุจริต 2) มีสติปัญญาเพียงพอในการทำความเข้าใจและใช้ประโยชน์จากสถานการณ์เพื่อก่อทุจริต 3) ความมั่นใจสูงว่ายากต่อการตรวจจับได้ 4) มีความสามารถหรือทักษะการบีบบังคับขู่ขู่ผู้อื่นให้เห็นด้วยหรือโน้มน้าวให้มองเป็นถูกได้ 5) มีความสามารถโกหกได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ 6) สามารถบริหารจัดการต่อความเครียดหรือแรงกดดันสูงได้ ซึ่งเป็นที่มาของทฤษฎีสี่เหลี่ยมการทุจริต (Rabi & Noorhayati, 2015) ตามทฤษฎีสี่เหลี่ยมการทุจริตดังภาพที่ 2 การพัฒนาของทฤษฎีสี่เหลี่ยมการทุจริต

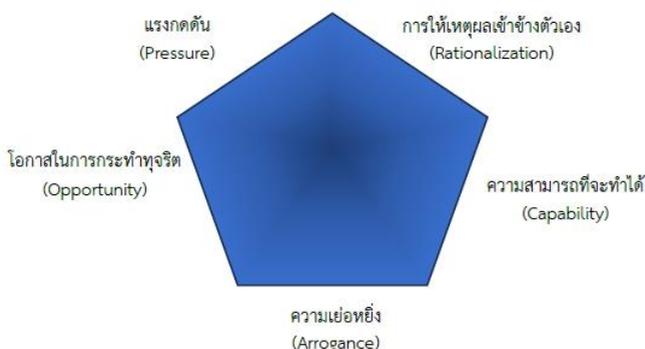

ภาพที่ 2 การพัฒนาของทฤษฎีสี่เหลี่ยมการทุจริต

ที่มา: (Wolfe & Hermanson, 2004)

ต่อมา Horwath (2011) ได้ศึกษาและพัฒนาทฤษฎีสี่เหลี่ยมการทุจริตในส่วนสาเหตุที่ 4 เพิ่มเติม ซึ่งพบว่าความหยิ่งโสทะนงตน (Arrogance) เป็นสาเหตุที่ 5 ซึ่งได้อธิบายลักษณะพฤติกรรมของคนที่กระทำการทุจริตภายใต้ลักษณะความหยิ่งโสทะนงตน (Arrogance) มีลักษณะดังนี้ 1) ความมีอัตตาที่ยิ่งใหญ่ (Big Ego) หรือการมองโลกในแบบของตนเอง ยึดตนเองเป็นที่ตั้ง 2) มีความคิดว่ากฎเกณฑ์ไม่มีผลบังคับหรือไม่สามารถนำมาบังคับใช้กับตนได้ (อยู่เหนือกฎเกณฑ์) 3) มีพฤติกรรมใช้อำนาจในการกลั่นแกล้งจับผิดผู้อื่น (Bullying

Attitude) 4) การบริหารจัดการแบบเผด็จการและกลัวการเสียตำแหน่ง หรือกลัวถูกลดความสำคัญของตนเอง ตามทฤษฎีห้าเหลี่ยมทุจริตดังภาพที่ 3 การพัฒนาของทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริต

ภาพที่ 3 การพัฒนาของทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริต
ที่มา: (Horwath, 2011)

ประเภทของการทุจริต

ACFE ได้แบ่งประเภทของการทุจริตและการกระทำผิดเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ 1) การคอร์รัปชัน 2) การยักยอกทรัพย์สิน และ 3) การทุจริตทางการเงิน การทุจริตในแต่ละประเภทยังสามารถแบ่งย่อยเป็นการกระทำผิดในแต่ละลักษณะ สามารถอธิบายได้ดังนี้ (Association of Certified Fraud Examiners, 2020)

1. การติดสินบนและการคอร์รัปชัน (Bribery and Corruption) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลที่มีอำนาจใช้สิทธิหน้าที่ในการกระทำเพื่อประโยชน์โดยมิชอบ โดยละเมิดความรับผิดชอบ และความไว้วางใจ การทุจริตประเภทนี้ เช่น การให้หรือรับเงินใต้โต๊ะ หรือ การจ่ายเพื่อสิทธิพิเศษ การกรรโชกทรัพย์ การหลอกลวง การสมรู้ร่วมคิด การฟอกเงิน การทุจริตด้านการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Fraud) ความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริต เช่น การมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ขาย การสร้างผู้ขายที่เสนอราคาไม่มีตัวตนจริง และ ราคาขายหรือค่าบริการของผู้ขายสูงเกินจริงและสูงกว่าราคาตลาด เป็นต้น

2. การยักยอกสินทรัพย์ (Asset Misappropriation Fraud) หมายถึง การยักยอก การขโมย การใช้สินทรัพย์ผู้อื่นในทางมิชอบ แสวงหาผลประโยชน์จากสินทรัพย์ ความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริต คือ การทุจริตที่เกี่ยวข้องกับเงินสด คือการยักยอกเงินสด ลักษณะการทุจริต เช่น การปลอมแปลงเอกสารเบิกเงิน การเบิกค่าใช้จ่ายสูงเกินจริง การเซ็นรับงานที่ยังไม่เสร็จ การจ่ายเงินเดือนหรือค่าแรงให้พนักงานที่ไม่มีตัวตน การนำเอกสารมาเบิกเงินซ้ำ การปลอมแปลงลายเซ็นผู้อนุมัติจ่ายเงิน การขายเป็นเงินสดแต่บันทึกเป็นลูกหนี้เพื่อนำเงินสดเข้ากระเปาะ การนำเงินสดย่อยไปหมุนใช้ส่วนตัว การทุจริตที่ไม่ใช่กับเงินสด เช่น การยักยอกสินทรัพย์ขององค์กรขายหรือซื้อในราคาต่ำกว่าปกติการโยกย้ายถ่ายเทสินทรัพย์หรือการนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

3. การทุจริตในรายงานทางการเงิน (Fraudulent Financial Reporting) ความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตประเภทนี้ได้แก่ การตกแต่งตัวเลขให้มากขึ้น หรือน้อยลงเพื่อประโยชน์และหลอกลวงผู้ใช้งบการเงิน หรือผู้มีส่วนได้เสีย เช่น การรับรู้รายได้ไม่ถูกต้อง การรับรู้รายการบัญชีไม่ถูกต้องบัญชี การไม่รับรู้หนี้สินที่เกิดขึ้น การไม่รับรู้ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น การบันทึกบัญชีผิดงวด การประเมินทรัพย์สินไม่เหมาะสม (อายุการใช้งานมูลค่าซาก) การใช้ประมาณการทางบัญชีที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

บทสรุป

สาเหตุ ตามทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Pentagon Theory) ประกอบด้วยสาเหตุ 5 ประการดังนี้

1. โอกาส (Opportunity)
2. แรงจูงใจหรือแรงกดดัน (Pressure/Motivation)
3. การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization)
4. การมีศักยภาพความสามารถในการกระทำผิด (Competence)
5. ความหยิ่งยโสหยิ่งยโสทะนงตน (Arrogance)

สาเหตุตามทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริตส่งผลต่อการทุจริตจากเหตุการณ์ต่าง ๆ จากองค์ประกอบการทุจริตตามทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริต Fraud Pentagon Theory เป็นการเตรียมการและการทางเดินสายทุจริตของผู้บริหารที่มีอำนาจ มีบุคลิกลักษณะบางประการที่สามารถตั้งข้อสังเกตเบื้องต้นได้โดยได้ทำการเปรียบเทียบกระบวนการที่เกิดการทุจริต ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการเดินทางสายทุจริต 5 องค์ประกอบ

สาเหตุตามทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริต	เปรียบเทียบการเดินทางสายทุจริต
1. การมีโอกาส	ประตูเปิดสู่ความคิดการทุจริต ผู้ทุจริตเห็นถึงโอกาสและเป็นช่วงเวลา หรือสถานการณ์ที่จะทำให้แผนการทุจริต กระทำได้ อย่างเป็นสำเร็จ เปิดโอกาสให้การทุจริตกระทำได้ตามความ คาดหมาย รวมถึงการหาช่องทางหนีไปแล้ว จากข้อมูลหรือ สถานการณ์ที่รับทราบและมองเห็นโอกาสนั้น
2. การเกิดแรงจูงใจ	พลังงานหรือยานพาหนะในการขับเคลื่อนการกระทำทุจริต เป็นการผลักดันกระตุ้นให้มีการเคลื่อนไหว อัตราเร่งการทุจริต นั้นเองซึ่งแรงจูงใจ หรือแรงกดดันส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหว หรือการกระทำทุจริตได้เร็วขึ้น เช่น ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านยาเสพติด ฯลฯ
3. การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง	การสร้างภาพความเชื่อให้ตัวเองว่าเส้นทางการทุจริตราบรื่น และเหมาะสมกับตนแล้ว ปลอดภัยแล้วดีที่สุดในแล้วด้วยเหตุผล และสถานการณ์ที่ผู้กระทำผิด หรือผู้ช่วยยานพาหนะได้คิดจูงใจ

สาเหตุตามทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริต	เปรียบเทียบการเดินทางสายทุจริต
	ตัวเอง โน้มน้ำตัวเองและกลุ่มของตนเองจากสิ่งที่ไม่ดีเป็นสิ่งที่ผิด เช่น การคิดว่าตัวเองไม่ได้รับความเป็นธรรม สิ่งที่จะทำการทุจริตเหมาะสมแล้วยุติธรรมต่อตัวเองแล้ว
4. การมีศักยภาพความสามารถที่จะทำทุจริตได้	การขับเคลื่อนสมรรถนะของยานพาหนะไม่เหมาะสม เช่น การขับเร็วหรือเครื่องแรงในสถานการณ์รถติดในเมืองใหญ่เปรียบเทียบได้ ดั่งเช่นคนเก่งมีความสามารถแต่ใช้ความเก่งใช้ความสามารถในทางที่ไม่ถูกไม่ควรหลบหลีก ซ่อนเร้นด้วยความสามารถและการวางแผนที่แยบยล ยากต่อการจับผิด
5. ความหยิ่งยโสทะนงตน	เสมือนการยึดติดค่านิยมรถหรูรถแพง ยึดติดภาพลักษณ์ (เสียเงินไม่ว่า เสียหน้าไม่ได้) เพื่อปกปิดความผิดหรือปิดความกลัวจากภายใน พฤติกรรมที่อาจส่งผลต่อการทุจริตอีกประการคือความคิดเชิงลบของบุคคล จากอำนาจที่มีส่งผลต่อการวางตัวและภาพลักษณ์ของตัวเองให้สูงส่งใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของตนเองโดยก้าวข้ามกฎเกณฑ์หรือระเบียบต่าง ๆ ที่มีเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเอง และพวกพ้อง

นักบัญชีนิติวิทยา หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการทุจริตมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงทฤษฎีแนวคิดการทุจริต และสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบด้านพฤติกรรม สถานการณ์ เหตุปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ หากสามารถนำแนวคิดเพื่อวางแผนพิจารณาเชื่อมโยงเหตุการณ์และโอกาสของการทุจริตทั้งก่อนและหลัง ได้ก็จะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกัน การตรวจจับ และการสร้างความรับรู้ต่อผู้มุ่งหวังทุจริต และผู้ทุจริตแล้วได้ตระหนักถึงโอกาสของการตรวจจับ ตรวจพบได้รวดเร็วขึ้นเพิ่มการดำเนินคดีทางด้านกฎหมาย

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างการนำทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริตไปวิเคราะห์กรณีทุจริต การทุจริตในรายงานทางการเงิน โดยกลุ่มผู้บริหารระดับสูงขององค์กร ซึ่งใช้กรณีศึกษาการทุจริตของ Worldcom เพื่อเป็นการวิเคราะห์ทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริตโดยอ้างอิงเรื่องราวจากสรุปข่าวการทุจริต (Money Buffalo, 2563)

Worldcom บริษัทสัญชาติอเมริกัน เป็นผู้นำในกลุ่มอุตสาหกรรมโทรคมนาคม ภายใต้การบริหารงานของผู้บริหาร (CEO) ชื่อ Bernard Ebbers โดยราคาหุ้นมาถึงจุดสูงสุดในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1999 เมื่อมีการประกาศกับนักลงทุนว่า Worldcom ได้บรรลุข้อตกลงและกำลังเข้าสู่กระบวนการควบรวมธุรกิจกับบริษัท Sprint Corporation (บริษัทอันดับ 3 ของวงการโทรคมนาคมในเวลานั้น) แต่ภายหลังข้อตกลงนี้ถูกบังคับให้ยุติลงโดยหน่วยงานรัฐบาล เนื่องจากถูกตีความว่าขัดต่อกฎหมายการห้ามดำเนินธุรกิจผูกขาดในประเทศ (Antitrust Law) เหตุการณ์นี้ทำให้ราคาหุ้นของ Worldcom ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามทาง Ebbers ต้องการรักษาระดับราคาหุ้นของ Worldcom เอาไว้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองและบริษัท จึงเริ่มวางแผนตกแต่งงบการเงินให้มีอัตรากำไรตามความคาดหวังของผู้ถือหุ้นนับแต่นั้นมา ในปลายปี ค.ศ. 1999 Ebbers เริ่มทำการตกแต่งงบการเงินโดยได้รับความช่วยเหลือจาก Sullivan ประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินของบริษัท และผู้บริหารระดับสูงคนอื่น ๆ โดยวิธีการส่วนใหญ่ที่ใช้คือการปันส่วนค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (บัญชีค่าเช่าสายโทรศัพท์) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ไปเป็นบัญชีเงินลงทุนระยะยาวที่เป็นบัญชีสินทรัพย์ ซึ่งเป็นการกระทำผิดตามมาตรฐานบัญชี US GAAP (มีการประมาณการว่ามูลค่าที่ตกแต่งบัญชีตลอดการทุจริตซึ่งเป็นตัวเลขรวมแล้วไม่น้อยกว่า 9,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเทียบเป็นเงินไทยปัจจุบัน เท่ากับ 270,000 ล้านบาท

Sullivan ประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและบัญชีทำการทุจริตโดยมอบหมายให้ David Myers Controller ของบริษัทจัดการบันทึกรายการบัญชีต่าง ๆ ตามที่ตนกำหนดให้ซึ่ง Myers ก็ได้มอบหมายงานให้พนักงานบัญชีอีกหลายคนในบริษัทช่วยกันทำด้วยเหตุผลต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งพนักงานบางคนรู้สึกว่าการได้รับมอบหมายอาจเป็นการทุจริตหรือไม่ เพราะเป็นการบันทึกตัวเลขเข้าไปในระบบบัญชีโดยไม่มีหลักฐานใด ๆ อ้างอิง แต่ก็ไม่มีใครกล้าออกมาพูดอะไรเนื่องจากเกรงว่าจะส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงานของตนเองในขณะเดียวกัน Sullivan ก็พยายามแทรกแซงการทำงานของหน่วยตรวจสอบภายในของบริษัทด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จำกัดการเข้าถึงข้อมูลทางบัญชีโดยตรงจ่ายงานอื่น ๆ นอกเหนือจากแผนการตรวจสอบให้ทำโดยแทรกแซงการกำหนดแนวทางการตรวจสอบ แม้กระทั่งจำกัดจำนวนพนักงานหน่วยตรวจสอบภายใน

กลยุทธ์ใหม่ของ Ebbers ดูเหมือนจะใช้ได้ผลอยู่ระยะหนึ่ง จนมาถึงจุดที่ข้อมูลในรายงานทางการเงินมีการบิดเบือนมากเกินไปจนไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลในรายงานได้ ซึ่งน่าจะถูกตรวจพบในไม่ช้า ทำให้ในเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 2002 Ebbers ลาออกจากการเป็นผู้บริหารของ Worldcom

หลังจากนั้น 2 เดือน ฝ่ายตรวจสอบภายในของ Worldcom ได้เริ่มดำเนินการตรวจสอบการปันส่วนรายจ่ายฝ่ายทุน (Capital Expenditure) นำโดย Cynthia Cooper รองผู้อำนวยการแผนกตรวจสอบภายใน แต่ถูกผู้บริหารระดับสูงสั่งให้ชะลอการเข้าตรวจสอบออกไปก่อน และให้ไปตรวจเรื่องอื่นแทน

Cynthia Cooper รู้สึกถึงความผิดปกติ จึงเริ่มแอบทำการตรวจสอบเรื่องนี้ในเวลาว่างหลังเลิกงานเพื่อหลบเลี่ยงจากสายตาผู้บริหาร หลังจากสอบสวนเสร็จสิ้นจึงได้ข้อสรุปว่า “มีการทุจริตเกิดขึ้น” Cynthia Cooper และทีมตรวจสอบช่วยกันรวบรวมเอกสารหลักฐานทั้งหมดนำเสนอต่อคณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการบริษัททำให้ Sullivan ประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและบัญชี (CFO) ของบริษัทพ้นสภาพจากการเป็นพนักงานทันที ภายหลังจากมีการจัดทำรายงานและเปิดเผยรายละเอียดการทุจริตนี้ต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (SEC) และสาธารณชนทำให้ราคาหุ้นของบริษัท Worldcom ดิ่งลงอย่างหนักและถูกฟ้องล้มละลายในเวลาต่อมา

ผู้เขียนอ้างอิงสาเหตุการทุจริตตามทฤษฎีห้าเหลี่ยมทุจริตที่ส่งผลต่อการกระทำการทุจริตของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาข้างต้นไว้ในตารางที่ 3 ซึ่งตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริต กรณีการทุจริตในรายงานทางการเงินของเวิลด์คอม

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริต กรณีการทุจริตในรายงานทางการเงินของเวิลด์คอม

สาเหตุตามทฤษฎีห้าเหลี่ยมการทุจริต	ส่งผลต่อการกระทำการทุจริต
1. การมีโอกา	การที่ได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจาก Sullivan ประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและบัญชีของบริษัท และผู้บริหารระดับสูงคนอื่น ๆ
2. การเกิดแรงจูงใจ	ฝ่ายบริหารต้องการรักษาระดับราคาหุ้นของ Worldcom เอาไว้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองและบริษัท
3. การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง	แม้ว่าจะไม่ชัดเจนแต่พอจะอนุมานได้ว่าเหตุผลเข้าข้างด้วยอำนาจหน้าที่ของตนเองและความสนิทสนมกับฝ่ายบัญชี คงไม่มีใครกล้าพูดอะไร และอาจคิดได้ว่าเป็นหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์
4. การมีศักยภาพความสามารถที่จะทำทุจริตได้	สามารถโน้มน้าวให้ผู้จัดการระดับกลางร่วมปกปิด และแทรกแซงการทำงานของหน่วยตรวจสอบภายในของบริษัทด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จำกัดการเข้าถึงข้อมูลทางบัญชีโดยตรงจ่ายงานอื่น ๆ นอกเหนือจากแผนการตรวจสอบให้ทำแทรกแซงการกำหนดแนวทางการตรวจสอบ แม้กระทั่งจำกัดจำนวนพนักงานหน่วยตรวจสอบภายใน
5. ความหยิ่งยโสทะนงตน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารระดับสูงสั่งให้ชะลอการเข้าตรวจสอบออกไปก่อนและให้ไปตรวจเรื่องอื่นแทน ลักษณะของการกระทำผิดคือการกลั่นแกล้งหน่วยงานตรวจสอบ - ความคิดว่ากฎเกณฑ์ไม่มีผลบังคับหรือไม่สามารถนำมาบังคับใช้กับตนได้ ไม่ยอมรับการกระทำผิดแต่ใช้การหลบเลี่ยง เช่น Ebberts ได้ลาออกจากการเป็นผู้บริหารของ Worldcom

จากปัญหาการทุจริตข้างต้น ความสูญเสียและการลงโทษผู้กระทำผิดจากกรณีทุจริตดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่คน แต่ความเสียหายส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนจำนวนมาก โดยผู้กระทำผิดใน Worldcom ได้ถูกลงโทษจำคุก คือ Ebberts ผู้บริหาร จำคุก 25 ปี และ Sullivan ประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและบัญชีถูกจำคุก 5 ปี ในขณะที่ Worldcom ล้มละลายส่งผลให้เกิดการว่างงานและมีผลกระทบต่อครอบครัวพนักงานมากกว่า 20,000 ตำแหน่ง (ดิลก ถือกกล้า, 2563)

ในฐานะของนักบัญชีนิติวิทยา เพื่อมีส่วนในการช่วยลดความเสียหายที่เกิดขึ้นการทุจริตนั้น นักบัญชีนิติวิทยาอาจเข้าไปเกี่ยวข้องได้ตั้งแต่กระบวนการของการป้องกัน ซึ่งจะเป็นวิธีที่มีประสิทธิผลที่สุดเพราะไม่มีใครได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงจากการกระทำเหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นย่อมได้รับความเสียหายความสูญเสียกันทุกฝ่าย ยิ่งกรณีฟ้องคดีไม่มีความเด็ดขาดกับผู้กระทำผิด ก็ยิ่งจะส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมองค์กรและก่อให้เกิดการกระทำผิด

เกิดขึ้นในอนาคตได้อีกเรื่อย ๆ บทบาทของการมีส่วนช่วยในการป้องกันปัญหาการทุจริตในองค์กร เช่น การส่งเสริมและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความซื่อสัตย์และความมีคุณธรรมในระดับสูง และการประเมินความเสี่ยงและพัฒนามาตรการในการตรวจจับ และมาตรการด้านการลงโทษให้มีความชัดเจนเด็ดขาด จะส่งผลให้ผู้ที่มี แรงจูงใจ มีโอกาส หรือ กำลังหาเหตุผลเข้าข้างตัวเอง ได้ตระหนักและมีความกลัวมากขึ้นที่จะกระทำการทุจริต (สมชาย ศุภธาดา, 2564) แนวทางในการสร้างวัฒนธรรมองค์กร

กล่าวโดยสรุป จากทฤษฎีหลักสามเหลี่ยมการทุจริต ที่เป็นทฤษฎีพื้นฐานตั้งต้น ที่ก่อให้เกิดการทุจริตมา จากปัจจัยสามส่วนคือ แรงกดดัน โอกาสที่มี และการหาเหตุผลเข้าข้างตัวเองที่ยอมรับให้ทำผิดได้แล้ว นักบัญชีนิติวิทยาจำเป็นต้องสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพในพฤติกรรมต่าง ๆ อันส่งผล หรืออันอาจตั้งข้อสงสัยได้ว่า มีความผิดปกติที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การทุจริตจำนวนมากมักถูกค้นพบจากการกระทำผิดใน ครั้งแรกที่จำนวนน้อยแล้วค่อย ๆ สะสมในจำนวนมากขึ้น และสูงขึ้นจนไปสู่จุดตรวจจับได้ การที่นักบัญชีนิติวิทยา เข้าใจสาเหตุและประเมินความเสี่ยงเพื่อการตรวจจับ หรือเพื่อสร้างระบบการป้องกัน ซึ่งจะช่วยลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมาก

แม้ว่าประเด็นปัญหาด้านการกระทำผิดและการทุจริตที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มที่ยากต่อการตรวจสอบหรือการค้นพบมากขึ้น นักบัญชีนิติวิทยา ผู้เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและกำกับด้านทุจริต ต้องมีความรู้ความเข้าใจ สาเหตุแห่งการทุจริตและสามารถคิด วิเคราะห์ เพื่อการวางแผนแบบคนที่ทำทุจริตได้นำมา ปรับแผนป้องกันและปรับวิธีการตรวจจับทุจริต ให้สามารถค้นพบการทุจริตในเวลาที่ดีที่สุด เพื่อลดความเสียหาย ดังเช่นสุภาษิตที่กล่าวว่า รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง และต้นทุนของการป้องกันไม่สูงเท่าต้นทุนของการ แก้ไข สิ่งที่เป็นยิ่งและต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการตระหนักรู้ถึงพิษภัยของอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจด้านการทุจริต การปลูกฝังสื่อสารวัฒนธรรมความซื่อสัตย์ การมีศีลธรรม มีพุทธวิธีในการกำกับจิตใจของ ตนเองให้หนักแน่น ยึดหลักจรรยาบรรณในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นเรื่องที่ต้องช่วยกันส่งเสริมในระดับ สถาบันครอบครัว โรงเรียน สังคม ยึดหลักศาสนาในการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะ

การที่นักบัญชีนิติวิทยาที่มีความเข้าใจปัจจัยการทุจริตไม่ว่าจะเป็ น แรงกดดัน โอกาสที่จะกระทำการ ทุจริต และการหาเหตุผลเข้าข้างตัวเอง ความเย่อหยิ่ง และความสามารถที่จะทำได้ ตามทฤษฎีห้าเหลี่ยม ทุจริตแล้ว นักบัญชีนิติวิทยาจำเป็นต้องมีทักษะการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพในพฤติกรรมต่าง ๆ การที่นักบัญชีนิติวิทยา สามารถเข้าใจสาเหตุและประเมินความเสี่ยงเพื่อการตรวจจับ หรือเพื่อสร้างระบบ การป้องกัน ซึ่งจะช่วยลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมาก แม้ว่าประเด็นปัญหาด้านการกระทำผิดและ การทุจริตมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มที่ยากต่อการตรวจสอบหรือการค้นพบมากขึ้น นักบัญชีนิติวิทยา ผู้เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและกำกับด้านทุจริต ต้องมีความรู้ความเข้าใจ สาเหตุแห่งการทุจริตและสามารถ คิด วิเคราะห์ และนำมาแผนมาปรับใช้เพื่อหาวิธีป้องกันและวิธีการตรวจจับทุจริต ให้สามารถค้นพบการทุจริตใน เวลาที่สั้นลง และสามารถตรวจจับเพื่อลดความเสียหายหรือเกิดความสูญเสียน้อยลง นอกจากนี้ นักบัญชีนิติวิทยา ต้องมีทักษะด้านอื่น ๆ ที่หลากหลายด้านเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และความซับซ้อนของการทุจริตที่มากขึ้น ไม่ว่าจะ

เป็น ด้านการประเมินความเสี่ยง ทักษะในการระบุสัญญาณที่เป็นการบอกเหตุเกี่ยวกับการทุจริต รวมถึง ทักษะ การประสานงาน ทักษะความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าใจด้านธุรกิจ และ กฎหมาย โดยสามารถนำความรู้แขนงต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยป้องกันการทุจริตในระดับ องค์กรและระดับประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ดิลก ถือกกล้า. (2564). **ป้องกันการทุจริตด้วย “สี่เหลี่ยมทุจริต”**. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.posttoday.com/economy/columnist/664636>.
- สมชาย ศุภธาดา. (2564). **การบัญชีนิติวิทยา Forensic Accounting**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2564). **พระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499**. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid = 443287& ext=htm>.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). **โครงการวุฒิบัตรวิชาชีพด้านการบัญชีนิติวิทยา วุฒิบัตรวิชาชีพ (ผู้เชี่ยวชาญ) รุ่นแรก (พิเศษ) ในประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2564 จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/131394>.
- Association of Certified Fraud Examiners. (2020). **Report to the Nations 2020 Global Study on Occupational Fraud and Abuse**. Retrieved Nov 17, 2023 from <https://www.acfe.com/report-to-the-nations/2020>.
- Cressey, D. (1953). Other People’s Money: A Study in the Social Psychology of Embezzlement. **Sociology Mind Journal**, 1(2), 158-171.
- Horwath, C. (2011). Why the Fraud Triangle is No Longer Enough. **Beijing Law Review**. 14(1), 241-253.
- Money Buffalo. (2563). **5 เรื่องอื้อฉาวการเงิน**. สืบค้นเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2563 จาก <https://www.moneybuffalo.in.th/business/5>.
- PwC Thailand. (2020). **PwC’s Thailand Economic Crime and Fraud Survey 2020**. Retrieved Nov 17, 2023 from <https://www.pwc.com/th/en/consulting /forensic/economic-crime-and-fraud-in-thailand.html>.
- Rabi, U. & Noorhayati, H. (2015). Concomitant Debacle of Fraud Incidences in the Nigeria Public Sector: Understanding the Power of Fraud Triangle Theory. **International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences**, 5(9), 241-255.
- Wolfe, D. T. & Hermanson, D. R. (2004). The Fraud Diamond: Considering the Four Elements of Fraud. **CPA Journal**, 72(12), 38-42.